

"30" *вересня* 2021 року

ВИСНОВОК

засідання структурного підрозділу
кафедри освіти дорослих
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
призначеного рішенням засідання вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
від 30 червня 2021 р. (Витяг з протоколу № 12),
для проведення попередньої експертизи дисертації
Цзі Лей на тему:

“Формування культури художньо-педагогічного спілкування
майбутнього вчителя образотворчого мистецтва”
на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Гузій Н.В.
від 27 вересня 2021 р. (протокол № 2)

1. ПРИСУТНІ: Викладачі: завідувач кафедри д. пед. н., проф. Слабко В.М. (головуючий на засіданні кафедри), д.пед.н., проф.Макаренко Л.Л., д.пед.н., доц.Паньків Л.І. (рецензенти), д.пед.н., проф..Корець М.С., д.пед.н., проф. Рідей Н.М, к. фіз-мат. наук, доц. Зазимко Н.В., к. політ. н. Луценко А.В., к. пед. н., доц. Марченко Н.В., завідувач лабораторії Степанюк О.О.

2. СЛУХАЛИ: Висновок рецензентів: доктора педагогічних наук, професора Макаренко Лесі Леонідівни; доктора педагогічних наук, доцента Паньків Людмили Іванівни про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Цзі Лей на тему: «Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва», призначених рішенням Вченої ради НПУ імені М.П.Драгоманова від 30 червня 2021 р. (витяг з протоколу № 12) для проведення попередньої експертизи дисертації, поданої на здобуття ступеня вищої освіти

доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Науковий керівник – д. пед. н., проф. Гузій Н.В.

Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова (протокол № 14 від 26 червня 2018 р.). Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі педагогічної творчості Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

2.1. Дисертант Цзі Лей

Повідомив про основний зміст, концептуальні положення та наукові результати виконаного дисертаційного дослідження.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними соціально-культурними процесами реформування та модернізації усієї системи загальної та професійної освіти, підвищення її якості відповідно до зростання вимог до підготовки випускників вищих закладів освіти. Вища мистецько-педагогічна освіта покликана створювати умови для багатовекторного професійно-особистісного розвитку майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, формування компетентних спеціалістів, яким притаманні не лише власне професійні властивості, а й самостійність, творче мислення, соціально-комунікативна активність, культура ділового й міжособистісного спілкування, здатність реалізувати себе у художньо-педагогічній діяльності. У діючих документах доктринального значення актуалізуються положення про те, що процес успішного професійного становлення особистості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва передбачає не лише набуття системи фахових художніх компетенцій, а й досягнення достатньо високого рівня загальної та професійно-педагогічної культури студентів. Важливою детермінантою цього виступає культура художньо-педагогічного спілкування, що забезпечує багатопланову соціально-педагогічну взаємодію вчителя з дітьми та їх батьками, педагогічними працівниками, громадськістю, представниками соціальних інституцій тощо, а також завдяки якій суттєво підвищується ефективність педагогічних впливів на морально-естетичні почуття та художній світогляд дітей і молоді, вироблення у них ціннісного ставлення до творів образотворчого мистецтва та зацікавленості в оволодінні образотворчою діяльністю, що сприяє духовно-творчому розвитку підростаючого покоління.

Мета дослідження полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методичних основ формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Об'єктом дослідження виступає процес професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Предметом дослідження – методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Методи дослідження. Для досягнення мети наукового дослідження та розв'язання поставлених завдань застосовувався комплекс *теоретичних* (аналіз наукової філософської, культурологічної, мистецтвознавчої, психолого-педагогічної літератури та дисертаційних праць з проблеми дослідження, а також вивчення педагогічного досвіду в галузі вищої мистецької та художньо-педагогічної освіти; синтез, порівняння, класифікація та узагальнення теоретичних та практичних даних); *емпіричних* (бесіда, анкетування, тестування, опитування, метод експертних оцінок, самооцінювання; педагогічне спостереження за навчально-виховним процесом у ЗВО; педагогічний експеримент (констатувальний, та формувальний); *статистичних* : (зокрема χ^2 – критерій) методів науково-педагогічних досліджень.

Основні наукові результати дисертаційної роботи:

1. Культура художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в проведеному дослідженні визначається як фундаментальна категорія освітніх, педагогічних наук, зокрема теорії і методики професійної підготовки художника-педагога, що характеризує індивідуально-особистісний рівень засвоєння студентами суспільно-значущого культурно-педагогічного досвіду реалізації комунікативного потенціалу образотворчого мистецтва у навчально-виховній роботі з дітьми та молоддю. Це складне специфічне інтегративне професійне новоутворення особистості студента детермінується культуровідповідністю його професійних цінностей та ціннісних орієнтацій у художньо-педагогічній взаємодії з учнями, набутою художньо-педагогічною комунікативною компетентністю, розвиненим емпатійно-рефлексивним комунікативним потенціалом, сформованими комунікативними вміннями у поєднанні з комунікативно-організаторськими здібностями та виявами комунікативної активності й ініціативи.

Багатоаспектність та складність феномена культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва зумовили визначення його структурно-змістової організації як системи художньо-комунікативних професійно-особистісних властивостей студентів, необхідних та достатніх для продуктивної педагогічної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, спрямованої на створення художньо-педагогічних зв'язків та відносин, які найбільшою мірою відповідають сутності й завданням навчання образотворчому мистецтву, сприяють усвідомленню учнями його художньо-образного змісту та специфіки засобів художньо-естетичної виразності, а також створюють оптимальні умови для духовного розвитку вихованців.

Відповідно у змісті культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва виокремлено аксіологічний, когнітивний, особистісний та технологічний структурні компоненти. Аксіологічний компонент культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва відображує вироблені в студента

суспільно й індивідуально значущі цінності та ціннісні орієнтації у художньо-педагогічній взаємодії, розвиненість професійних потреб та інтересів до культуровідповідного художньо-педагогічного спілкування. Когнітивний компонент культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва характеризує набуту комунікативну художньо-педагогічну компетентність та засвоєні теоретичні знання в цій царині. Особистісний компонент культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва виражає здатності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва до емпатії та рефлексії художніх образів образотворчого мистецтва як основу його емоційної та інтелектуальної професійної розвиненості. Технологічний компонент культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва передбачає досягнення практичної готовності до продуктивної художньо-педагогічної взаємодії з учнями у поєднання художньо-педагогічних комунікативних умінь з організаційно-комунікативними здібностями та виявами творчої активності й ініціативи.

2. Методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки змодельовано в дослідженні як логічно вмотивовану педагогічну систему, спрямовану на актуалізацію й розвиток аксіологічних, когнітивних, особистісних і технологічних художньо-комунікативних можливостей студентів та побудовану на засадах обраних педагогічних підходів, висунутих принципів, спроектованих й обґрунтованих умов та розробленого методичного забезпечення педагогічного управління цим процесом.

Серед *педагогічних підходів* до формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва було виділено: культурологічний, аксіологічний, компетентнісний та особистісно-орієнтований методологічні орієнтири, відповідно до яких визначено *принципи* організації процесу формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: гуманізації, діалогізації, культуровідповідності та професійної спрямованості.

Виокремлений комплекс *педагогічних умов*, що забезпечують ефективність формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, охоплював: 1) вироблення ціннісного ставлення та позитивної мотиваційної спрямованості на культуровідповідне художньо-педагогічне спілкування; 2) впровадження в процес в професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва комунікативних художньо-педагогічних ситуацій квазіпрофесійної діяльності; 3) створення художньо-педагогічного середовища, яке відповідає комунікативним потребам й інтересам майбутнього вчителя образотворчого мистецтва та збагачує його комунікативний досвід; 4) актуалізацію особистісно-професійної рефлексії як основи саморозвитку культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Розроблене *методичне забезпечення* формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього учителя образотворчого мистецтва у процесі професійно-педагогічної підготовки реалізовувалося у ході вивчення навчальної дисципліни з педагогічної творчості, освітньо-розвивальні можливості якої було доповнено додатковими експериментальними факторами та здійснювалося послідовно протягом ціннісно-пропедевтичного, теоретико-пізнавального, практико-дієвого етапів, кожному з яких притаманні свої специфічні завдання, зміст та технологічний інструментарій.

Основними *формами* організації експериментальних впливів стали лекційні, семінарські та лабораторні заняття з урахуванням інтерактивної, діалогової, тренінгової та проблемної технологій навчання й технології розвитку критичного мислення, технології арт-педагогіки; *методи* фасилітованої дискусії, брейнстормінгу (мозковий штурм), лекції-аналізу конкретних ситуацій, ведення щоденника «Щоденник мистецьких вражень», лекції-бесіди, складання експрес-характеристики, самоаналізу особистості, групового обговорення, демонстрації, аналізу конкретних ситуацій, проблемної лекції із мультимедійним супроводом, моделювання навчальних ситуацій, художньо-педагогічного аналізу творів образотворчого мистецтва, вербалізації змісту художніх творів, художньо-педагогічної презентації, художньо-педагогічного інтерпретування картин, парно-рольової гра «Приймальні іспити до художньої школи», підготовки художньо-педагогічного есе, прийоми «Калейдоскоп висловів», «Знаю – хочу – дізнався», «Усе в мене в руках!», «Що я хочу знати?», творчі прийоми-вправи «Співвіднеси визначення», «Професійно-комунікативний тезаурус», «Художній салон», «Подорож у майбутнє», «Фантазуємо разом», «Хто ще любить мистецтво, як люблю його я», «Подорож картини», тренінгові вправи, біографічний метод.

3. У дослідженні створено діагностичну базу вивчення сформованості культури художньо-педагогічного спілкування майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що складається з розроблених покомпонентних критеріїв – ціннісно-потребнісного, знанієво-компетентнісного, емоційно-рефлексивного, діяльнісно-поведінкового з їх показниками, диференційованих, залежно від міри прояву, за чотирирівневою градацією: високий, достатній, середній та низький рівні; комплексу валідних й достатньо інформативних методик, дібраних до кожного з визначених показників.

За результатами констатувального експерименту, яким було охоплено 217 осіб – студентів бакалаврату денної форми навчання, які здобувають кваліфікацію вчителя образотворчого мистецтва, виявлено загалом незадовільний для успішного професійного становлення майбутнього вчителя образотворчого мистецтва реальний стан сформованості культури художньо-педагогічного спілкування студентів ЗВО художньо-педагогічного профілю: 24,3 % студентів мають низький рівень сформованості культури художньо-педагогічного спілкування, 37,3 % респондентів демонструють середній її рівень, 27,1% – достатній і лише 11,3 % майбутніх учителів образотворчого мистецтва виявляють високий рівень сформованості культуроорієнтованого художньо-педагогічного спілкування. Найнижчі кількісно-якісні показники зафіксовано в рівнях сформованості

технологічного та аксіологічного компонентів культури художньо-педагогічного спілкування: середній та низький рівень мають переважна більшість опитуваних – відповідно 72,8 % та 71,6 % майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Середній та низький рівні сформованості культури художньо-педагогічного спілкування студентів за когнітивним компонентом сумарно складають 67,3 %. Найвищі показники продемонстрували студенти за сформованістю особистісного компонента, однак середній та низький рівень мають більшість опитуваних – сумарно 53,0 % майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

4. Експериментальна перевірка ефективності розроблених методичних основ формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки засвідчила значну позитивну динаміку розвитку усіх виокремлених компонентів цього професійно-особистісного утворення студентів експериментальної групи. Кількість студентів ЕГ з високим та достатнім рівнями сформованості культури художньо-педагогічного спілкування збільшилися на 12,1 % та 16,7 % відповідно поряд із зменшенням кількості студентів із середнім (на 15,1%) та низьким (на 13,7 %) рівнями. У контрольній групі суттєвих позитивних змін у показниках сформованості культури художньо-педагогічного спілкування студентів не було зафіксовано.

Вірогідність отриманих у ході дослідно-експериментальної роботи результатів підтверджена за допомогою непараметричного критерію Пірсона χ^2 , який підтвердив достовірність отриманих результатів (в ЕГ $\chi^2 = 41,8; 51,1; 23,6$ та $38,8$ більше відповідного табличного значення для $m - 1 = 3$ ступенів свободи; у КГ χ^2 складав $0,31; 0,69; 0,27$ та $0,194$, що значно менше відповідного табличного значення $m - 1 = 3$ ступенів свободи).

2.2. Запитання до дисертанта Цзі Лей та відповіді на них.

1. Д. пед. н., проф. Слабко В. М.

Центральною дефініцією Вашого дослідження виступає багатоскладове поняття «культура художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва». Поясніть, будь-ласка, якої логіки Ви дотримувалися у дослідженні такого словосполучення і на які галузі наукового знання при тому опиралися?

Цзі Лей. Дякую за запитання.

Оскільки центральна дефініція нашого дослідження - словосполучення «культура художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» - складається з декількох самодостатніх наукових понять і категорій, то логічною основою їх дослідження та теоретичної інтерпретації було обрано побудований динамічний ряд родових і видових понять «культура» - «спілкування» - «культура спілкування» - «педагогічне спілкування» - «художнє спілкування» у їх взаємозв'язках та відмінностях, що детально викладається у тексті підрозділу 1.1 дисертації. При тому ми опиралися на

фундаментальні наукові положення та підходи до їх розуміння і трактування, вироблені у філософії, культурології, соціології, психології, педагогіці та мистецтвознавстві.

2. Д.пед.н., проф.Корець М.С.

Поясніть, будь-ласка, чим зумовлено виокремлення у розробленій Вами структурі культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва її когнітивного компоненту?

Цзі Лей. Дякую за запитання.

Виокремлення у структурі культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва когнітивного компоненту зумовлено необхідністю набуття студентами комплексних й глибоких теоретичних й прикладних знань про сутність, зміст та складові культури художньо-педагогічного спілкування, методи і засоби її формування та вдосконалення, а також оволодіння науковими основами ефективного міжособистісного спілкування та комунікативних художніх впливів. Наявність таких знань та відповідних компетенцій забезпечує засвоєння теоретичної бази спілкування як фундаментальної основи подальшого формування практичної готовності студентів до організації ефективної художньо-педагогічної взаємодії з учнями і загалом формування їх культури художньо-педагогічного спілкування.

3. Д.пед.н., проф.Рідей Н.М.

Розкрийте будь-ласка, сутність і значення визначеної у Вашій експериментальній методиці педагогічної умови формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, що полягає у впровадженні у професійно-педагогічну підготовку студентів комунікативних художньо-педагогічних ситуацій квазіпрофесійної діяльності.

Цзі Лей. Дякую за запитання.

Виокремлення означеної педагогічної умови обумовлено тим, що квазіпрофесійна навчальна діяльність студентів надає їм широкі можливості трансформувати набуті академічні знання у практичний контекст майбутньої професійної діяльності, забезпечує їх начебто «занурення у професійне середовище» за допомогою імітування реально можливих професійних ситуацій та знаходження шляхів їх розв'язання.

У процесі моделювання та вирішення комунікативних художньо-педагогічних ситуацій як основи організації квазіпрофесійної діяльності студентів майбутні учителі образотворчого мистецтва отримують можливість самостійно їх формулювати, аналізувати, коригувати, а також проєктувати результати прийнятих педагогічних рішень. Це позитивно впливає на розвиток професійної мотивації художньо-педагогічної діяльності студентів, їх професійно-педагогічне мислення та творчих можливостей.

4. К. пед. н. доц. Марченко Н.В.

На теоретико-пізнавальному етапі дослідно-експериментальної роботи з апробації розробленої Вами методики формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва була запропонована та впроваджена технологія арт-педагогіки. Як саме та з якою метою Ви використовували означену технологію?

Цзі Лей. Дякую за запитання.

Загальноприйнятим у психолого-педагогічній науці стало положення, що освітньо-виховний та розвивальний потенціал арт-педагогіки та відповідно її мета полягає у створенні умов для соціально-культурного та особистісного розвитку людини за допомогою мистецтва і художньої діяльності задля вирішення певних психолого-педагогічних задач.

Ми же використовували можливості технології арт-педагогіки з метою стимулювання процесу засвоєння студентами системи знань про культурозорієнтоване художньо-педагогічне спілкування як дидактичного засобу формування їх готовності до організації діалогічної взаємодії з учнями засобами мистецтва при вивченні навчального матеріалу з питань типології особистості вчителя-вихователя. Для цього використовувався рисунок і театралізація. Рисунок допомагав студентам відображати їх власне сприйняття навчальної інформації щодо образних особливостей різних типів вчителів засобами зображувальної діяльності, а театралізація сприяла пластичному відтворенню емоційних переживань цих образних уявлень.

Використання технології арт-педагогіки дозволяло також збагачувати передусім комунікативний досвід невимушеного міжособистісного спілкування студентів одне з одним.

5. К. фіз.-мат. наук. доц. Зазимко Н.М.

Наведіть, будь-ласка, приклади розроблених методів чи прийомів, що використовувалися Вами у досліджено-експериментальній роботі задля формування у студентів умінь емоційно-мовленнєвого спілкування як елементу культури їх художньо-педагогічного спілкування.

Цзі Лей. Дякую за запитання.

Одним із найбільш дієвих методів, що використовувався нами з метою формування у студентів умінь емоційно-мовленнєвого спілкування як елементу культури їх художньо-педагогічного спілкування, був метод вербалізації змісту художніх творів, спрямований не лише на глибоке усвідомлення їх смислового наповнення, а й на розвиток вербальних можливостей його словесної інтерпретації на засадах риторичного мистецтва.

У процесі такого вербалізованого аналізу студенти оволодівали мовленнєво-мисленнєвими діями та операціями, уміннями у вербальній формі висловлювати свої художні переживання, активно використовувати утворений професійний тезаурус, знаходити найбільш точні слова-пояснення, порівняння, визначення, і тим

самим все глибше занурюватися у зміст художнього образу та засоби його виразності.

Головуючий: Чи є ще запитання до здобувача? (Немає). Дякуємо за відповіді.

3. ВИСТУПИЛИ:

Науковий керівник – д. пед. н., професор Гузій Н.В.

Здобувач освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки (спеціалізація – теорія і методика професійної освіти) Цзі Лей протягом навчання в аспірантурі повністю виконав індивідуальний навчальний план - прослухав курси з нормативних та вибіркового дисциплін, пройшов асистентську практику та отримав позитивні оцінки за шкалою закладу вищої освіти.

На протязі навчання в аспірантурі Цзі Лей здійснював виконання дисертаційного дослідження на тему “Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва” згідно складеного індивідуального плану та регулярно звітувався про проведену роботу, щорічно проходив атестацію.

За роки навчання в аспірантурі Цзі Лей набув професійних компетенцій, необхідних для дослідницької діяльності, підвищив свій науково-теоретичний рівень, збагатив методичний арсенал викладання у закладах вищої освіти. При тому він виявив відповідальне ставлення до проведення дисертаційного дослідження, наполегливо опрацьовував літературні джерела, ретельно готував й проводив експериментальну роботу, що було суттєво ускладнено умовами дистанційного online навчання у період пандемії.

Дисертаційне дослідження Цзі Лей присвячено актуальній проблемі педагогічної науки і практики – формуванню культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва як важливої професійної властивості особистості педагога та результату професійно-педагогічної підготовки, що детермінує майстерність педагогічної взаємодії, продуктивність відносин між учасниками педагогічного процесу, створення позитивного клімату навчання і виховання дітей, особливо необхідних при викладанні дисциплін мистецького профілю.

Згідно розробленої концепції дослідження було його визначено мету і завдання, які були успішно розв’язані. У дисертації Цзі Лей було отримано наукові результати, що мають наукову новизну та теоретичну значущість, а саме: вперше було здійснено наукову рефлексію проблеми формування формуванню культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, запропоновано й обґрунтовано методика педагогічної організації цього процесу та експериментально перевірено її ефективність. Також дисертантом було розроблено оригінальну структуру досліджуваного феномена та

систему критеріїв і показників вивчення стану його сформованості у студентів; уточнено визначення центральної дефініції дослідження й удосконалено методичне забезпечення її формування.

Не менш важливе і практичне значення роботи, яке полягає у впровадженні отриманих результатів у практику роботи вищої педагогічної школи мистецького профілю, що може бути використано для організації навчального процесу з педагогічних та фахових дисциплін.

Результати виконаного дослідження Цзі Лей оприлюднені у 7 наукових публікаціях, серед яких 1 стаття в іноземному періодичному виданні країни ЄС, 3 статті у збірниках, включених до переліку наукових фахових видань України, а також 3 публікації апробаційного характеру. Крім того висновки проведеного дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських, університетських, зарубіжних науково-практичних конференціях.

Виконане Цзі Лей дисертаційне дослідження “Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва” є самостійною, завершеною оригінальною науковою працею, що відповідає вимогам п.9-18 “Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою КМ України від 6 березня 2019р. № 167” та може бути рекомендовано для подальшого розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Висновок

рецензентів: доктора педагогічних наук, професора Макаренко Лесі Леонідівни;
доктора педагогічних наук, доцента Паньків Людмили Іванівни
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення

результатів дисертації Цзі Лей на тему:

«Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва»,

призначених рішенням Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від 30 червня 2021 р. (Витяг з протоколу № 12) для проведення попередньої експертизи дисертації, поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Дисертацію присвячено теоретико-методичному дослідженню проблеми формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

У дисертації застосовано міждисциплінарний підхід до визначення сутності і змісту культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, обґрунтування структури та критеріїв сформованості досліджуваного феномена; розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено методичне забезпечення формування означеної якості у студентів закладів вищої освіти художньо-педагогічного профілю.

Актуальність теми дисертації Актуальність теми дослідження зумовлена стратегічними напрямками розвитку сучасної вищої мистецько-педагогічної освіти, що покликана створювати ефективні умови для багатовекторного професійно-особистісного розвитку майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, формування компетентних фахівців, яким притаманні не лише власне професійно-предметні компетенції, а й самостійність, творче мислення, соціально-комунікативна активність, культура ділового й міжособистісного спілкування, здатність реалізувати себе у художньо-педагогічній діяльності, готовність до професійного та особистісного саморозвитку, вдосконалення відповідно до потреб стрімко змінюваного світу. У цьому контексті дослідження Цзі Лей є значущим та актуальним у світлі необхідності вирішення низки важливих суперечностей, що об'єктивно мають місце в педагогічній теорії та практиці.

Метою дисертаційного дослідження є науково-теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка методичних основ формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Зазначена мета чітко екстраполюється на постановку і вирішення завдань дослідження. Автором з'ясовано і критично досліджено основні наукові підходи щодо феномена культури художньо-педагогічного спілкування; висвітлено і проаналізовано його значення для розв'язання актуальних завдань вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців у галузі мистецької освіти; визначено сутність, зміст та структуру культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; створено діагностичну базу для вивчення стану сформованості досліджуваного феномена у студентів художньо-педагогічних спеціальностей; розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Об'єктом дисертаційного дослідження виступає процес професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. **Предметом** дослідження є методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у процесі професійно-педагогічної підготовки. Вдале визначення комплексу методів теоретичного, емпіричного, статистичного рівнів уможливило здійснення аналізу стану проблеми дослідження; окреслення шляхів розв'язання поставлених завдань; визначення основних положень дослідження; обґрунтування та експериментальну перевірку ефективності розроблених методичних основ формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; підтвердження вірогідності результатів дослідно-експериментальної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів Дослідження Цзі Лей містить нові, раніше не захищені наукові положення, зокрема ним *вперше здійснено* цілісний науковий аналіз проблеми культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; *розроблено*

методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки *та експериментально* перевірено їх ефективність; *розроблено* систему критеріїв, показників та рівнів сформованості культури художньо-педагогічного спілкування студентів ЗВО мистецько-педагогічного спрямування; *уточнено* сутність поняття «культура художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва»; *конкретизовано* зміст і структуру культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; *удосконалено* педагогічні підходи, принципи та умови формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки; методи, форми і прийоми формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки; зокрема *подальшого розвитку* набули положення щодо шляхів вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у ЗВО, а також засоби комплексної діагностики й вдосконалення досліджуваної професійно-особистісної властивості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Теоретичне значення дисертації полягає у подальшому розвитку науково-теоретичних знань щодо сутності та структури феномена культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва та вдосконаленню теоретичних положень щодо професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва у закладах вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю впровадження оригінальних методичних основ формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в багаторівневу підготовку студентів навчальних закладів мистецько-педагогічного профілю як України, так і Китаю для збагачення змісту та вдосконалення навчально-методичного забезпечення щодо вивчення студентами педагогічних дисциплін, створення наукового підґрунтя для розробки рекомендацій для формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, а також при організації самоосвітньої діяльності здобувачів освіти вищих мистецько-педагогічних закладів освіти.

Основні положення та результати дослідження отримані дисертантом самостійно. Текст дисертації науково витриманий та зручний для сприйняття, відповідає всім діючим вимогам.

Результати дослідження повною мірою відображено в 7 одноосібних публікаціях автора, з яких 3 – у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному періодичному виданні, 3 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Дисертаційна робота характеризується раціональністю і логічністю аналізу та викладення матеріалу. Вона має класичну структуру, розділи тексту логічно пов'язані і взаємообумовлені, а їх зміст відповідає назві структурних складників роботи. Висновки проведеного дослідження є повними й ґрунтовними, що зумовлює цілісність і завершеність роботи.

Загальний висновок. Дисертація Цзі Лей «Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» є цілісним завершеним дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні кафедри д. пед. н., проф. Слабко В.М. підсумував, що обидва рецензенти були одностайні щодо позитивної оцінки виконаного Лі Хан дисертаційного дослідження, його відповідності «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167.

4. УХВАЛИЛИ: Наукову доповідь Цзі Лей, у якій висвітлено основні наукові результати дисертаційної роботи, взяти до уваги.

Прийняти наступні **ВИСНОВКИ** щодо дисертаційної роботи Цзі Лей на тему: «Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва». Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол № 14 від 26 червня 2018 року).

4.1. Актуальність теми дисертації зумовлена тим, що проблема формування культури художньо-педагогічного спілкування фахівців мистецької освіти вивчена недостатньо. Зокрема, бракує цілісних системних досліджень цього феномена в контексті фахової підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, успішність професійного становлення якого передбачає не лише набуття системи фахових художніх компетенцій, а й досягнення достатньо високого рівня загальної та професійно-педагогічної культури. Основою мистецько-педагогічного навчання виступає культура художньо-педагогічного спілкування, що забезпечує ефективність педагогічних впливів на морально-естетичні почуття, художньо-ціннісні орієнтації та художній світогляд учнівської молоді, сприяє духовно-творчому розвитку підростаючого покоління. Тому теоретико-експериментальне дослідження проблеми формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва є важливим та актуальним.

4.2. Об'єкт дисертаційного дослідження - процес професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. **Предмет дослідження** - методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі *вперше* здійснено цілісний науковий аналіз проблеми культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

У роботі *вперше розроблено* методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки та експериментально перевірено їх ефективність; *розроблено* систему критеріїв, показників та рівнів сформованості культури художньо-педагогічного спілкування студентів ЗВО мистецько-педагогічного спрямування.

Уточнено сутність поняття «культура художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва».

Конкретизовано зміст і структуру культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Удосконалено педагогічні підходи, принципи та умови формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки; методи, форми і прийоми формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки.

Подальшого розвитку набули положення щодо шляхів вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у ЗВО, а також засоби комплексної діагностики й вдосконалення досліджуваної професійно-особистісної властивості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Теоретичне значення дисертації полягає у подальшому розвитку науково-теоретичних знань щодо сутності та структури феномена культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва та вдосконаленню теоретичних положень щодо професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва у закладах вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів пов'язане з можливістю їхнього використання у подальших наукових дослідженнях. Теоретичні положення та висновки дослідження можуть модифікуватися і використовуватися в багаторівневій підготовці студентів навчальних закладів мистецько-педагогічного профілю як України, так і Китаю для збагачення змісту та вдосконалення навчально-методичного забезпечення вивчення студентами педагогічних дисциплін, створення наукового підґрунтя для розробки рекомендацій з формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, а також при організації самостійної та самоосвітньої діяльності студентів вищих мистецько-педагогічних закладів освіти.

4.3. Дисертація Цзі Лей є самостійною науковою роботою.

Опубліковані у фахових наукових виданнях праці достатньо повно відображають зміст дисертації.

Проблематику, теоретичні й практичні результати дисертаційного дослідження викладено в 7-ми публікаціях: з яких 3 надруковано у наукових фахових виданнях України, 1 – у іноземному періодичному виданні, а також

матеріали 3-х доповідей на наукових конференціях апробаційного характеру.

1. Культура художньо-педагогічного спілкування як фундаментальна основа професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. – Вип. 31-41. – Київ: Вид-во НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2018. – С. 39-43.
2. Зміст і структура культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва /Цзі Лей // Витоки педагогічної майстерності: наук. журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2019. Випуск 23. – (Серія «Педагогічні науки»). – С. 224-229.
3. Науково-педагогічні підходи до формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутніх учителів образотворчого мистецтва / Цзі Лей // Витоки педагогічної майстерності: наук. журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2020. Випуск 25. – (Серія «Педагогічні науки»). – С.213-219.
4. The diagnostics of the future fine arts teacher artistic and pedagogical communication culture // Modern Science – Moderni veda. Praga. – Ceska republika, Nemosos. – 2021. № 1. – P. 115-121.
5. Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва як проблема педагогічної науки і практики // Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості протягом життя : Матеріали Міжнар. наук.-практ.конф. (м. Мелітополь, 8-10 листопада 2018 р.) / Відповід.ред.Н.А.Сегеда. – Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. – С. 134-138.
6. Функціональні особливості художнього спілкування як засобу професійно-педагогічної діяльності вчителя образотворчого мистецтва // Наукова школа академіка І. А. Зязюна у працях його соратників та учнів. – У Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22-23 травня 2019 р.). За заг. ред. Романовського О.Г. – Харків : НПУ «ХП», 2019. – С. 188-191.
7. Педагогічні принципи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутніх учителів образотворчого мистецтва // Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференція (м. Умань, 26 листопада 2020 р.) / гол. ред. Бойченко В.В. – Умань :ВПЦ «Візаві», 2020. – С. 30-35.

Слід уважати, що дисертаційна робота Цзі Лей є достатньою мірою апробованою.

Основні положення і результати дослідження оприлюднено на Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості протягом життя» (Мелітополь, 2018 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Наукова школа академіка І.А. Зязюна у працях його соратників та учнів» (Харків, 2019 р.); V Міжнародна науково-методична конференція, присвяченій пам'яті Полторака Валентина Семеновича «Теорія та

практика управління педагогічним процесом» (Одеса, 2019 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасне мистецтво: науково-методичний та практичний аспекти» (Умань, 2018 р.); X Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика» (Умань, 2019 р.); XI Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика» (Умань, 2020 р.), а також обговорено на щорічних звітних конференціях викладачів та аспірантів НПУ імені М.П.Драгоманова.

4.4. Уважати, що дисертація Цзі Лей «Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» є завершеним самостійним дослідженням, яке відповідає постанові “Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії”, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта.

Виходячи з наведеного вище, кафедра освіти дорослих Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова затверджує цей висновок і рекомендує дисертацію Цзі Лей на тему: Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Гузій Н.В.), подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, до подальшого розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Рішення прийняте одногосно.

Головуючий на засіданні кафедри
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри освіти дорослих

Слабко В.М.

Секретар

Навроцька Д.В.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доктор педагогічних наук, професор

Макаренко Л.Л.

Доктор педагогічних наук, доцент

Паньків Л.І.